एकाइ १६ · सम्पादकलाई चिठी

थप चुनौतीपूर्ण अभ्यास प्रश्न · उत्तरकुञ्जिका

पूर्णाङ्क ४५

अङ्क विभाजनमा दिइएका बुँदाका आधारमा अङ्क दिनुहोस्। फरक शब्दमा लेखिएको भए पनि उही कुरा भनेको उत्तर सही मानिन्छ।

१ भाव छुट्याउनुहोस्

उत्तर

प्रयोग · ३

क. **सम्भावनार्थ** ख. **इच्छार्थ** ग. **आज्ञार्थ** घ. **सामान्यार्थ** ङ. **सङ्केतार्थ** च. **सङ्केतार्थ**

घ र ङ को ‘गए’ उस्तै छ। घ मा बितेको कामको जानकारी छ, ङ मा जानु सर्त र सजिलो हुनु परिणाम हो।

अङ्क विभाजन

- ✓ प्रतिपद ०.५ का दरले क र ख को भाव लेखेमा।
- ✓ प्रतिपद ०.५ का दरले ग र घ को भाव लेखेमा।
- ✓ प्रतिपद ०.५ का दरले ङ र च को भाव लेखेमा।

२ एउटै धातु, फरक भाव

उत्तर

प्रयोग · ३

क. लेखूँ
ख. लेख्लास्
ग. लेखोस्
घ. लेख्लान्
ङ. लेख्नुहोस्
च. लेख

अङ्क विभाजन

- ✓ प्रतिरूप ०.५ का दरले ‘लेखूँ’ र ‘लेख्लास्’ लेखेमा।
- ✓ प्रतिरूप ०.५ का दरले ‘लेखोस्’ र ‘लेख्लान्’ लेखेमा।
- ✓ प्रतिरूप ०.५ का दरले ‘लेख्नुहोस्’ र ‘लेख’ लेखेमा।

३ कुन वृष्टि?

उत्तर

बोध · ३

क. **अतिवृष्टि** ख. **खण्डवृष्टि** ग. **अल्पवृष्टि** घ. **अनावृष्टि**

फरक: अल्पवृष्टिमा पानी पर्छ, तर असाध्यै थोरै पर्छ। अनावृष्टिमा पानी नै पर्दैन।

अङ्क विभाजन

- ✓ प्रतिशब्द ०.५ का दरले ‘अतिवृष्टि’ र ‘खण्डवृष्टि’ लेखेमा।
- ✓ प्रतिशब्द ०.५ का दरले ‘अल्पवृष्टि’ र ‘अनावृष्टि’ लेखेमा।
- ✓ दुई शब्दको फरक लेखेमा।

४ चिठीको ढाँचा मिलाउनुहोस्

उत्तर

बोध · ३

क्रम: ग → घ → ख → क → च → ङ

मिति दायाँतिर माथि, र लेख्नेको नाम र ठेगाना अन्त्यमा दायाँतिर आउँछ।

अङ्क विभाजन

- ✓ ग, घ र ख को क्रम मिलाएमा।
- ✓ क, च र ङ को क्रम मिलाएमा।
- ✓ मिति र नामको ठाउँ लेखेमा।

Science Playground, काठ्मान्डे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

५ यो कुन कारण हो?

उत्तर बोध · ३

क. **नदीदोहन**

ख. **अव्यवस्थित बसोबास**

ग. **योजनाबद्ध विकासको अभाव**

चिठीको अरू कारणसँग ठोस रूपमा जोडेर लेखेको मिल्दो उत्तर पनि मान्य हुन्छ।

अङ्क विभाजन

✓ 'नदीदोहन' लेखेमा।

✓ 'अव्यवस्थित बसोबास' लेखेमा।

✓ 'योजनाबद्ध विकासको अभाव' लेखेमा।

६ अपठित गद्यांश

उत्तर बोध · ५

क. 'गएको महिना यहाँ एक जना विद्यार्थी मोटरसाइकलले ठक्कर दिएर घाइते भए।'

ख. छापिएपछि सबै पाठक र जिम्मेवार निकायको आँखामा पुग्छ, र धेरैको सार्वजनिक विषय बन्छ।

ग. **सङ्केतार्थ।** '-थे' मा टुङ्गिएकाले यस्तो काम अझै भएको छैन, भएको भए राम्रो हुन्थ्यो भन्ने बुझिन्छ।

घ. **इच्छार्थ**

ङ. लेखकले कसैलाई गाली गरेका छैनन्। समस्या, प्रमाण र उपाय राखेर 'अनुरोध गर्दछु' भनेका छन्।

चिठीका पात्र, ठाउँ र घटना यस अभ्यासका लागि बनाइएका हुन्।

अङ्क विभाजन

✓ क: घाइते भएको वाक्य टिपेमा।

✓ ख: सार्वजनिक भएर निकायसम्म पुग्ने कारण लेखेमा।

✓ ग: सङ्केतार्थ र नभएको काम बुझाउने अर्थ लेखेमा।

✓ घ: इच्छार्थ लेखेमा।

✓ ङ: गाली नगरी अनुरोध गरेको लेखेमा।

७ एउटै अर्थ फरक रूप

उत्तर प्रयोग · ४

क. तिमीले मिहिनेत **गरे** सफल हुन्छौ।

ख. समयमै चेतावनी **दिइए** ज्यान जोगिन्छ।

ग. बाटो **बन्यो भने** गाउँ जोडिन्छ।

घ. जनचेतना **फैलाइयोस्**।

अङ्क विभाजन

✓ क मा 'गरे' लेखेमा।

✓ ख मा 'दिइए' लेखेमा।

✓ ग मा 'बन्यो भने' लेखेमा।

✓ घ मा 'फैलाइयोस्' लेखेमा।

Science Playground, काठ्मान्डे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

८ त्रुटि पहिचान र सुधार

उत्तर प्रयोग · ४

गाउँका लागि बुबाले **राम्रो काम** गर्नुभयो। उहाँ **घरको छेउमा** बिरुवा **रोप्न गएको** देखेर **म पनि** गएँ। **जो जो** आए, सबैले सघाए। अहिले पानी **पर्दै छ**। भोलि बाँकी काम **गर्ने छौँ**।

अङ्क विभाजन

- ✓ प्रतिसुधार ०.५ का दरले विभक्तिपछिको ‘गाउँका लागि’ र विशेषण र नामको ‘राम्रो काम’ छुट्याएमा।
- ✓ प्रतिसुधार ०.५ का दरले ‘घरको छेउमा’ र ‘-न’ पछिको ‘रोप्न गएको’ छुट्याएमा।
- ✓ प्रतिसुधार ०.५ का दरले निपातको ‘म पनि’ र द्वित्वको ‘जो जो’ छुट्याएमा।
- ✓ प्रतिसुधार ०.५ का दरले ‘पर्दै छ’ र ‘गर्ने छौँ’ छुट्याएमा।

९ भाव विस्तार

उत्तर उच्च दक्षता · ४

प्रस्तुत पङ्क्ति मनोज नगरकोटीले गोरखापत्रका सम्पादकलाई लेखेको चिठीको तेस्रो अनुच्छेदबाट लिइएको हो।

भुइँचालो, बाढी र पहिरो कहिले आउँछन् भन्ने कुरा मान्छेको हातमा छैन। तर विपत्ति आउनु र त्यसले ठुलो क्षति गर्नु एउटै कुरा होइन। पहिल्यै तयारी गरे क्षति घटाउन सकिन्छ। भिर र खोला किनारबाट टाढा घर बनाउनु, वन जोगाउनु र समयमै सूचना दिनु पूर्वसतर्कता हुन्।

यो भनाइले दुई कुरा सिकाउँछ। पहिलो, डरले हात बाँधेर बस्नु हुँदैन। दोस्रो, दोष प्रकृतिमाथि मात्र थोपर्नु हुँदैन। रोग रोक्न नसके पनि स्याहार गर्न सकिए जस्तै विपत्ति रोक्न नसके पनि ज्यान र धन जोगाउने जिम्मा मान्छेकै हो।

अङ्क विभाजन

- ✓ प्रसङ्ग (चिठी र अनुच्छेद) खुलाएमा।
- ✓ विपत्ति टार्न नसकिने तर क्षति घटाउन सकिने फरक लेखेमा।
- ✓ पूर्वसतर्कताका ठोस उदाहरण दिएमा।
- ✓ मान्छेको जिम्मेवारीको निचोड दिएमा।

१० सम्पादकलाई चिठी

उत्तर प्रयोग · ५

मिति: २०८३/०४/१५

श्री सम्पादकज्यू,
पहाड सन्देश दैनिक

विषय: बजारको फोहोर व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धमा।

महोदय,

यस बजारमा फोहोरको समस्या दिनदिनै बढ्दै छ। बाटोका छेउमा प्लास्टिक र कुहिएका तरकारी थुप्रिएका छन्, र दुर्गन्धले हिँड्नै गाह्रो छ। गएको हप्ता बसपार्कछेउको थुप्रो वर्षाको पानीसँग बगेर नाला थुनियो, र पसलभित्र पानी पस्यो।

फोहोर फाल्ने निश्चित ठाउँ नहुनु र सबैले जथाभावी फाल्नु यसको मुख्य कारण हो। नगरपालिकाले ठाउँठाउँमा भाँडा राखे र समय तोकेर उठाए समस्या घट्थ्यो। पसलेले पनि कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्याउनुपर्छ।

यस विषयमा सम्बन्धित निकायको ध्यान जाओस् भन्ने अनुरोध गर्दछु।

निर्मला, वडा नं. ३

अङ्क विभाजन

- ✓ मिति, सम्बोधन, विषय र महोदय मिलाएमा।
- ✓ समस्या र प्रमाण लेखेमा।
- ✓ कारण र उपाय लेखेमा।
- ✓ शिष्ट अनुरोध र नाम ठेगानाले टुङ्ग्याएमा।
- ✓ शब्दसीमा, भाषा र वर्णविन्यास मिलाएमा।

Science Playground, काठुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

११ तर्क र प्रतितर्क

उत्तर **उच्च दक्षता · ४**

तर्क(पक्षमा): वडा कार्यालयले नै काम गर्ने हो। सिधै गए समस्या छिटो सुनिन्छ, र कर्मचारीलाई कुरा देखाउन सकिन्छ। पत्रिकामा छापिन लामो समय लाग्न सक्छ, र कहिलेकाहीँ छापिँदैन पनि।

प्रतितर्क(विपक्षमा): एक जनाको कुरा कार्यालयमै थन्किन सक्छ। पत्रिकामा छापिएपछि हजारौँ पाठक र धेरै निकायले थाहा पाउँछन्, र अरू समस्या भोग्ने मान्छे पनि जोडिन सक्छन्। नगरकोटीको चिठीले एउटै वडाको होइन, सारा देशको कुरा उठाएको छ।

निष्कर्ष: दुई बाटो एकअर्काका विरोधी होइनन्। स्थानीय सानो काम पहिले वडामा भन्नु ठिक हुन्छ। धेरैलाई छुने वा सुनुवाइ नभएको विषय पत्रिकामा लेख्नु प्रभावकारी हुन्छ।

अङ्क विभाजन

- ✓ पक्षमा एउटा उचित तर्क दिएमा।
- ✓ विपक्षमा एउटा उचित प्रतितर्क दिएमा।
- ✓ तर्कलाई चिठी वा समाजको उदाहरणले पुष्टि गरेमा।
- ✓ दुवै पक्ष केलाएर स्पष्ट निष्कर्ष दिएमा।

१२ सोच्नुहोस्

उत्तर **उच्च दक्षता · ४**

भुइँचालो, ठुलो वर्षा जस्ता घटना प्रकृतिका हुन्, त्यसैले 'प्राकृतिक' शब्द गलत होइन। तर त्यसले गर्ने क्षति धेरैजसो मान्छेको कामले बढ्छ। खोला किनारको घर बग्नु खोलाको मात्र दोष होइन।

'प्राकृतिक विपत्ति' भन्दा 'जे भयो प्रकृतिले गऱ्यो, हामी केही गर्न सक्दैनौँ' भन्ने सोच बन्न सक्छ। यसले जिम्मेवारी लुकाउँछ। त्यसैले घटना प्राकृतिक भए पनि क्षति धेरै हदसम्म मान्छेको निर्णयसँग जोडिएको छ भन्ने बुझ्नुपर्छ।

अङ्क विभाजन

- ✓ घटना प्राकृतिक हुने कुरा लेखेमा।
- ✓ क्षति मान्छेको कामले बढ्ने उदाहरण दिएमा।
- ✓ शब्दले जिम्मेवारी लुकाउन सक्ने कुरा लेखेमा।
- ✓ घटना र क्षति छुट्याएर निचोड दिएमा।

१३ क्रियाकलाप: हाम्रो टोलको एउटा समस्या

(अङ्क नदिइने)

विद्यार्थीले पाउनुपर्ने नतिजा

एक मान्छेको निजी झगडा होइन, धेरैलाई छुने समस्या छानिएको हुनुपर्छ। प्रमाणमा ठोस ठाउँ र समय, र उपायमा जिम्मेवार निकाय देखिनुपर्छ। कसैको नाम लिएर गाली गर्नु हुँदैन।

तहअनुसार अङ्क	ज्ञान	बोध	प्रयोग	उच्च दक्षता	जम्मा
अङ्क	०	१४	१९	१२	४५

Science Playground, काठुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking